

Екологична образователна програма

Разработена като част от проект „От Желязна завеса до Зелен пояс: възстановяване на екологичните мрежи в Югоизточна България”

Екоприключенци!

*Екологична образователна програма
за учители и ученици*

— *Октомври* —

*Тема на месеца:
Година от живота на един лалугер*

Тема на месеца

Здравейте, учители!

Октомври е един **истински есенен месец**, през който природата ще направи една от най-големите си трансформации, за да се подготви за предстоящата зима. Ще разгледаме един необикновен вид – лалугера, който през есента се подготвя за своя зимен сън. Затова и темата ни ще бъде „**Година от живота на един лалугер**”.

Този месец сме планирали следните занимания:

- **В класната стая** - презентация за лалугера, съпроводена с впечатляващи видеа, постери, интересни дискусии и оцветяване на лалугер в клас.
- **На двора** – игра.
- **У дома** - интересни видеа за лалугера, занимателна игра с въпроси и отговори на открито, и предложения за образователни книги
- **Празници и поводи**
  - **04.10** - Международен ден за защита на животните
  - **05.10** - Международен ден на учителя
  - **05-06.10** - Международен ден на мигриращите птици, Европейски дни на птиците
  - **18.10** – Фестивал на царския орел
  - **21.10** - Световен ден за информираност за влечугите
  - **31.10** - Хелоуин

В класната стая

Презентация

30 минути / за целия клас / проектор и екран

Европейски лалугер, земна катерица или както нашите баби и дядовци са го наричали – суяк. Едно необикновено малко животинче с още по-необикновена година. Този месец ще проследим интересни подробности за живота му.

Пуснете презентацията и разказвайте слайд по слайд увлекателно на децата. Вероятно те ще имат доста въпроси. Към нея има предложени кратки дейности, които да ангажират малките ученици и да подкрепят ученето им.

Дискусия

10 минути / за целия клас

За първокласници е важно дискусията да е кратка, с движение или игра.

След представянето на презентацията имате **въпроси за дискусия, по които да поговорите с децата**. Лалугерът е **заstraшен вид в България** и Европа. Причините за това са основно свързани с човешката дейност – намаляване на стадата свободно пасящи животни, което води до унищожаване на техните местообитания. Дискусията ще повдигне тези въпроси и децата ще искат да разберат причините. Обсъждайте свободно проблемите, но се фокусирайте повече върху решенията, които в момента се прилагат и как всеки от нас може да е в полза на природата, а не в неин ущърб.

Примерна дейност след като учениците са се запознали със съня на лалугера:

Дейност 1: „Летен сън“ – децата слагат глава на ръце за 3 секунди, после се „събуждат“.

Дейност 2: „Зимен сън“ – всички „заспиват“ с глава на чина. Броиш до 5, после казваш „Пролет!“ → събуждат се.

Въпрос: „Кои други животни спят зимен сън?“ (мечка, таралеж, прилеп, жаба).

Примерна дейност: Направете малък експеримент, по време на дискусията на последния слайд.

половината деца стоят сами по чина → „Как се чувствате?“

другата половина се събират в кръг → „А вие?“

После сменят местата и обсъждате: „По-забавно ли е заедно? А нещо, което ви е по-трудно, когато сте заедно?“

Постери

5 минути / за целия клас / принтер, дъвка за стена или хартиено тиксо

С идването на новия месец можете да **свалите постерите от септември**, за да освободите място за новите. Разбира се, ако децата имат интерес и имате и място, можете да поставите **новите до старите, за да оформите визуална пътека на програмата** и темите в нея. Този месец имате постери за лалугера и неговото местообитание – пасището.

Видеа

10 минути / за целия клас / проектор и екран

След като разгледате презентация и обсъдите темата, **гледайте тематичните видеа**, като включите звука:

- Лалугер похапва трева
<https://www.youtube.com/watch?v=0XRraE-RLqo>
Лалугер събира сухи треви, за постилане на стая-камерка под земята
<https://www.youtube.com/watch?v=rR9F7CUb4wk>
- Как „пищят” лалугерите
<https://www.youtube.com/watch?v=IR5ExdHUamg>
- Вкусно! И как лалугерите трупат мазнини за зимата
<https://www.youtube.com/shorts/m8WbXmA12TU> и
<https://www.youtube.com/shorts/DUEw7-RCiZM>

Игри в клас

Класната стая е чудесно място за игри! За темата този месец сме приготвили оцветяване на лалугери. Можете да го проведете, когато ви е удобно – файлът за оцветяване е при останалите файлове за месеца.

Оцвети своя лалугер

20 минути / за целия клас / принтирани
листа А4 / цветни моливи

Оцветете красиво своите лалугери, направете цяла колония!

Приятно оцветяване!

На двора и наблизно

Октомври е чуден месец за игри навън, защото си има от всичко – и слънце, и хлад, и шарени листа, и облаци, понякога малко дъждец и есенен вятър. Настроението е добро и искаме да се движим! За този месец сме приготвили две занимания на открито.

Лалугери в тунела!

30 минути / за целия клас / тебешир

Всички лалугери си имат собствени тунели, където бързо могат да се скрият от хищници като чакали и орли. Дали децата са достатъчно бързи, за да „се скрият в тунела“ навреме?

(снимката е примерна, вашите кръгове няма нужда да бъдат изцяло оцветени, а само очертани и няма нужда от триъгълници и квадрати, защото тунелите са кръгли).

- Учителят трябва да нарисова малки кръгове на разстояние един от друг с тебешир на земята (кръгът да е достатъчен едно дете да застане вътре). Рисуват се толкова кръга, колкото са децата.
- Когато кръговете „тунелите“ са готови, децата „лалугери“ започват да обикалят наоколо, досущ като лалугерчета в търсене на храна или в разходки на открито.
- В даден момент учителят извиква „опасност“ или „орел, лисица, чакал, вълк, ястреб, сокол“, това е моментът, в който всеки лалугер трябва да намери кръг, в който да застане в безопасност.
- След първото разиграване всички лалугери имат тунели, но това се променя.

Учителят задрасква с голям Х, един от кръговете, което значи че на следващото разиграване един лалугер ще бъде изяден, защото за него няма тунелче.

- Ето и няколко идеи как да обясните изчезването на тунелите – пасището е разкопано, защото ще се строи соларен парк; пасището е буренясало, защото няма стадо с овце, което да пашува там; кравите, които пасяха на тази ливада, вече се отглеждат на затворено в големи комплекси и не излизат да пасат свободно; багери разкопаха тунелите, защото ще се строи сграда; пасището е разкопано, заради поставянето на ветрогенератори; пасището е разкопано, защото ще се превръща в житна нива.
- Всеки „изяден“ лалугер, отива при госпожата. Няма нужда да зачерквате всички кръгове, посланието е достатъчно ясно – загубата на местообитание е загуба на вида.

Успех на всички!

У дома

Всеки месец в програмата ще ви изпращаме **материали, които да споделите с родителите на децата**, за да може темата, която ги вълнува в клас, да се появи и у дома. Този месец сме приготвили една семейна игра, няколко видеа по темата за месеца и предложения за интересни книжки.

Ето **съобщение за родителите:**

Здравейте, скъпи родители,

Учебната програма на БДЗП (Българското дружество за защита на птиците) продължава и този месец, като темата ни в клас е „Година от живота на един лалугер“. С децата ще се запознаем с уникалния живот на един непознат бозайник – лалугера. Ето няколко идеи за неща, които можете да правите заедно, за да продължите дискусиите ни от класната стая.

Октомври е един от най-приятните месеци за разходка сред природата. Около нас е толкова шарено, а времето е прекрасно – не е жега, но не е и студено.

Планирайте си приятна семейна разходка в любимо място сред природата, за да изиграете една весела игра – нарича се “Защо, защо, защо?”. Дворът, както и най-близкият парк също са подходящи за това начинание.

Целта на играта е да си зададем възможно най-много и най-различни въпроси за

природата около нас. Питаме се на глас всичко, което ни хрумне – “Защо гората е зелена, а не лилава?”, “Защо речните камъни са обли?”, “Защо облаците са различна форма?”, “Защо през есента листата на дърветата стават оранжеви и червени, а не сини?”, “Защо високите дървета не падат?”, “Защо чуваме птица до нас, но не я виждаме?”, “Защо не чуваме охлювите?”, “Защо в гората е по-хладно, отколкото в града?”. На някои въпроси мама и тате може би имат отговор и могат да обяснят. За други, обаче, ще трябва да проверим заедно.

Използвайте тази игра, като весело предизвикателство да опознаете света около вас. Всеки път, когато сте сред природата, може да си задавате по 5 въпроса, на които заедно после да търсите отговори.

Ето и няколко видеа и материали, които можете да гледате заедно у дома, за да продължите дискусиите ни от часовете:

- Как се разселват лалугери

<https://www.youtube.com/watch?v=yJQOZYzJxhc&t=177s>

А ето и идеи за няколко книжки, които можете да вземете на децата:

- Животните в гората https://www.kristaltoys.com/jivotnite-v-gorata-p_7925.html
- Енциклопедия на гората - въпроси и отговори
<https://www.helikon.bg/228858-%D0%95%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%28%D0%92%D1%8A%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B8-%D0%B8-%D0%BE%D1%82%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%29.html>

Весел октомври!

Празници и поводи

Октомври е пълен с международни празници и лесно можем да си намерим тема за весел учебен проект или събитие в клас. Помислете заедно с децата **как да ги отбележите** така, че хем да ви е весело, хем да научите и нещо ново и интересно.

- 04.10 – Международен ден за защита на животните (или още познат като Световен ден за защита на животните) <https://www.worldanimalday.org.uk/>
- 05.10 – Международен ден на учителя <https://www.unesco.org/en/days/teachers>
- 14.10 – Световен ден на мигриращите птици <https://www.worldmigratorybirdday.org/>

- 05–06.10 – Европейски дни на птиците
- 18.10 – Фестивал на царския орел
- 21.10 – Световен ден за информираност за влечугите
- 31.10 – Хелюин

<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D1%83%D0%B8%D0%BD>

— *Весел октомври, екоприключенци!* —

За въпроси, коментари и впечатления за програмата, пишете ни на ekopriатели@bspb.org